

5

VRAGEN AAN

Maarten van Rossem

‘Tegen een leuk format
zeg ik geen nee’

Bijna 80 en niet weg te slaan van de buis. Historicus en programmamaker Maarten van Rossem is hot en maakt programma na programma. Nieuw in het rijtje: *Wortelboer & Van Rossem*. “Werken is de oplossing als je ouder wordt. Ik wacht niet op de dood.”

TEKST: INGRID SPELT | BEELD: JITSKE SCHOLS/LUMEN

We spreken af om 's avonds te bellen. Want Maarten van Rossem is een avond- en nachtmens. Hij gaat goed op de stilte van de inktzwarte nacht. Maar zijn mobiel staat uit. Niet te bereiken! Tegen middernacht mailt hij 'Probeer het morgenmiddag nog eens'. Bingo! Tussen de opnames door van de serie *Wortelboer & Van Rossem* belt hij vanuit een elektrische auto met programmamaker en presentator Emma Wortelboer achter het stuur. Dé Emma die punten uitdeelde op het Eurovisie Songfestival 2019 en door het dolle heen was na de overwinning van onze eigen Duncan Laurence. Haar hilarische filmpje ging viral. Ze was eveneens een niet verwachte finalekandidaat in de kijkcijferhit *De slimste mens 2020* met als enige jurylid Van Rossem. Honderden kandidaten stonden in de spotlights op *De slimste mens*-werkvloer en juist zij, net zo scherp en rebels als Van Rossem, toverde een lach op zijn normaal vrij emotioneel gezicht. Iets met oesters en vagina's. Vervolgens smulde Nederland van hun verblijf bij het programma *Boerderij van Dorst*. Twitter barstte los: 'een gouden duo.' "Emma vroeg na die uitzending of ik zin had om samen een programma te maken. En tegen een ►

leuk format zeg ik geen nee.” In het programma gaan ze ondanks het grote leeftijdsverschil van 53 jaar op zoek naar hun overeenkomsten en verschillen. Ze filosoferen over de tijdgeest door de jaren heen. “Merkwaardig genoeg blijkt dat we aanzienlijke overeenkomsten in opvattingen hebben, maar ook in genoeg dingen afwijken.” Vandaag waren de opnames in een bruidsmodezaak. Zij houdt wel van een feestje met alles erop en eraan, hij heeft er een pesthekel aan. Een mooie trouwjurk kopen? Zonde van het geld. “Ik ben opgegroeid in de jaren 40/50 in een totaal ander Nederland dan waarin Emma is geboren (1996). Mijn jeugd en latere jaren stonden in het teken van soberheid. Trouwen deed je tussendoor op het stadhuis zonder toeters en bellen. Emma wil juist het tegenovergestelde, en dat levert kennelijk leuke tv op.” Dan denk je: daar heeft-ie zijn handen wel aan vol, maar nee, ook de opnames van *De broeders Van Rossem* zijn in volle gang. En dan komt er opnieuw een zomerseizoen aan van *De slimste mens*. Hoezo rustige oude dag?

1

Van leeftijds-discriminatie op de werkvloer heb jij geen last. Hoe ouder, hoe gekker?

“Tsja... Ik kan kiezen uit programma’s en doe alleen wat ik leuk vind. Een voorrecht. Dat ik nog zo vaak word

gevraagd zal vast met mijn uitgesproken mening te maken hebben. En niet te vergeten mijn beeldschone uiterlijk en unieke atletische gestalte. Even serieus: ik ben er natuurlijk net zo verbaasd over als ieder ander. Overigens ben ik ook meermaals een half jaar of langer gecancelld. Redacties van tv-programma’s nodigden mij niet meer uit als Amerika-deskundige na mijn cynische commentaar voor de NOS bij de inauguratie van president George Bush. Mijn aanwezigheid in talkshows over 9/11 en de inval van

Amerika in Irak werd ook niet erg gewaardeerd. Ze hadden genoeg van mijn relativeringen en niet gangbare mening en denkpatroon. Maar je moet zaken in de context houden. In die tijd kreeg ik regelmatig haatmails. Leuk is het niet, maar last heb ik er niet van gehad. Ik slaap pas slecht als het dak lekt. Gelukkig was ik financieel niet afhankelijk van tv-programma’s en werkte ik toen nog als hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht. Ook zonder tv was ik een gelukkig mens.”

2

Jouw zus Sis is vorig jaar overleden. De ontbrekende schakel in het programma *De broeders Van Rossem*. Mis je haar?

“Natuurlijk! ‘Hoe zou Sis dit gevonden hebben’ zeggen Vincent en ik regelmatig tegen elkaar tijdens de opnames. Ik mis haar gezelligheid. Het is zonde dat ze er na afloop van een draaidag niet meer bij is. Dan drinken we een wijntje – ik alcoholvrij – en praten we de dag door. Van jongs af aan trok ik intensief met Sis op. We schelen maar anderhalf jaar. Vincent werd als jongste enorm verwend door mijn ouders, en was het lievelingetje thuis. Een aanzienlijk deel van zijn leven maakte hij er een potje van en deed alles wat God verboden had. Als puber gebruikte hij drugs, maakte school niet af en vertrok met een busje naar Marokko. Na z’n dertigste is alles nog goed gekomen en is hij net als ik cum laude afgestudeerd. Daarentegen was ik een enorm braaf kind, haalde goede cijfers en sprak met twee woorden. Maar mijn moeder zag mij niet staan. Ik, die altijd alles volgens het boekje deed. Ja, dat heb ik haar wel eens kwalijk genomen. Sis en ik werden min of meer verwaarloosd, maar dat schepte eveneens een sterke band tussen ons. Ze voelde als een tweelingzus. Als ik al eens iets besprak dan deed ik dit met haar.

Toch overliepen we elkaar in ons volwassen leven niet. Juist door de opnames van het programma *Hier zijn de Van Rossems* zagen we elkaar regelmatig. Mijn gezin vind ik wel belangrijk. Onze kinderen en kleinkinderen spreek en zie ik geregeld en we gaan altijd met z’n allen op vakantie naar Texel. Ik heb niks met buitenlandse vakanties. Dan moet je je eigen reis organiseren en daar heb ik helemaal geen puf voor.”

3

Jouw ouders scheidden. Jij zou dat later nooit doen. Is dat voornemen het geheim van een lang huwelijk?

“Scheiden brengt een hoop narigheid met zich mee. Zeker als er kinderen in het spel zijn. Die komen in een loyaliteitsconflict terecht. Uit eigen ervaring weet ik dat dit enorm onderschat wordt. Dus nam ik me voor om later nooit te scheiden. Misschien is deze afspraak met jezelf wel één van de geheimen van een goed huwelijk. Het huwelijk moet je bezien vanuit realisme en tolerantie. Verwacht er ook niet te veel van. Leg je de lat te hoog dan kom je er teleurgesteld uit. Het scheelt ook dat mijn vrouw en ik altijd een welvarend leven hebben geleid zonder zorgen. Winnie (oud-hoofdredacteur van *Margriet*, red.) verdiende een tijdlang meer dan ik. Gunstige materiële

‘Op slag verliefd worden lijkt mij een stoornis’

omstandigheden dragen wel degelijk bij aan een algeheel gevoel van tevredenheid. Als de liefde sterk genoeg is, dan red je het ook? Dan zit je alweer in het land van het sentiment. Er zijn belangrijkere dingen zoals dezelfde humor en smaak hebben en elkaar accepteren zoals je bent. Wij hebben ook de tijd genomen om elkaar te leren kennen. Pas na een jaar werd ik verliefd op Winnie. Op slag verliefd worden lijkt mij een stoornis. Mijn ouders hadden geen liefdevol huwelijk, en van respect naar elkaar was al hélemaal geen sprake. Er was vaak ruzie thuis en ik moest altijd de stemming peilen. Mijn ouders waren niet bijster gelukkig. Uiteindelijk was de scheiding dan ook een opluchting. Mijn vader hertrouwde met een jongere vrouw en samen kregen ze drie kinderen. Ik heb daar nooit moeite mee gehad. Hij werd een leukere vader. Opschieten met mijn vader was niet zo lastig. Hij was entomoloog en kon daar uren over praten, of over politiek en filosofie. Dan hing ik aan zijn lippen. Mijn moeder was een lastpost: onaangenaam, streng en rechtlijnig. De scheiding heeft ze ►

‘Natuurlijk denk ik na over mijn vergankelijkheid. Maar het is niet zinvol om daar je hele dag aan te besteden’

nooit kunnen verkroppen en dat reageerde ze op ons af. Ik trok me daar minder van aan naarmate ik ouder werd. Ik hou ook helemaal niet van conflicten en ben geen ruziemaker. Je zegt bijna altijd dingen die je niet meent. Van een goede discussie hou ik overigens weer wel. Of dat gevoel door het slechte huwelijk van mijn ouders komt, weet ik niet. Misschien heeft het wel meer met mijn karakter te maken. Het gedrag van mijn moeder heb ik haar kunnen vergeven. Waarom zou je wrok houden? Door haar dementie werd ze opgenomen in een verpleeghuis en kreeg ik vooral medelijden met haar. Iedere zondag ging ik op bezoek uit plichtsbesef. En iedere zondag zag ik daar weer tegenop. Tot haar dood sprak ze over mijn vader. Op het laatst dacht ze dat ik mijn vader was. ‘Rotzak’ was het laatste dat ze tegen mij zei. Dat vond ik wel pijnlijk. Natuurlijk denk ik na over mijn eigen vergankelijkheid, maar het is niet zinvol om daar je hele dag aan te besteden. Laat ik eerlijk zijn: ik schuif het voor me uit. Ik hoop dat ik in één keer dood neerval. En het is misschien ook niet zo handig als ik alleen achterblijf. Ik kan niet koken, en de afwas zou zich opstapelen.”

4

Je bent een nachtmens. Is dat niet ongezellig?

“Nee hoor. Ik begin pas te leven na negen uur ’s avonds. Ik vind het fijn om ’s nachts door de stad te lopen. De nacht is heerlijk rustig toch. Je wordt niet gestoord, niet gebeld en kunt rustig werken. Ik sta pas rond het middaguur op, en heb het zo geregeld dat de opnames voor programma’s ’s middags beginnen. En volgens mij vindt Emma dat ook helemaal niet erg. Ze wil wel permanent met bejaarden gaan draaien.”

5

Heb je nog dromen?

“Sowieso nog jaren doorgaan met *De slimste mens*. Dat programma mogen maken in een prettige werksfeer is een cadeautje. Tegenwoordig heb je het gevoel dat ze je bij die NPO-programma’s permanent aftuigen tijdens de opnames. Maar daarvan heb ik nooit iets gemerkt!” ■

CV MAARTEN VAN ROSSEM

Maarten van Rossem (1943, Zeist) is in mei te zien met het tv-programma *Wortelboer & Van Rossem*. In de zomer is een nieuwe *De slimste mens* op de buis en rond september *De broeders Van Rossem*. De historicus en Amerika-deskundige schreef diverse bestsellers zoals *Waarom is de burger boos* en *Nederland volgens Maarten van Rossem*. Sinds 2008 heeft hij zijn eigen magazine *Maarten!* Op tv schitterde hij met de cultuurserie *Hier zijn de Van Rossems* en *Van Rossem for president*. Met journalist Gijs Rademaker maakte hij de *Dinocast*, een podcastserie over dinosauriërs waarin ze de grootste dinomusea van Nederland en België bezoeken. Van Rossem werd in 1996 benoemd tot bijzonder hoogleraar.

